

Ärende: VN/25955/2022

Statsrådets förordning om statsandel för kommunal basservice

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleistä asetuksesta / allmänt om förordningen

Valtion on varmistettava riittävä rahoitus kunnille jäävän terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen veloitteen täyttämiseen. Kristiinankaupungin ikärakenne on hyvin vanhuspainotteinen ja heidän terveytensä ja hyvinvoinnin edistäminen vaatii suurempia resursseja kuin esim. työssä käyvien. Koska velvoite jää kunnille on tärkeään ohjata siihen myös riittävä rahoitus, että kunnilla olisi mahdollista varata riittävät resurssit toimintaan.

2. Laskennallisten kustannusten ja lisäosien perushinnat vuodelle 2023 (1 §) / Grundpriser för kalkylerade kostnader och tilläggsdelar

Ikäluokittaiset perushinnat tulevat jatkossa painottumaan lapsiin ja nuoriin. Kunnille jää kuitenkin veloitteet terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen ja tämä pitäisi ikäihmisten kohdalla paremmin huomioida valtionosuusjärjestelmässä. Tämä pitäisi huomioida jo perushinnoissa. Kannustimet palveluiden järjestämiseen ikäihmisille on kansantalouden näkökulmasta järkevää. Aikuiset/työikäiset ovat myös tärkeä kuntien palveluiden käyttäjä myös tulevaisuudessa, painotus ennaltaehkäisevässä työssä.

3. Syrjäisyyksiluvun määräytymisperusteet (2 §) / Grunderna för bestämmande av fjärrortstal

Esitetty muutos huomioi paremmin maantieteelliset eroavaisuudet kuin edellinen laskentatapa. Aiemmin laskentatapa on perustunut linnuntie-etäisyyteen ja jatkossa tieverkostoon.

4. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosan määräytymisperusteet (3 § ja liite) / Grunderna för bestämmande av tilläggsdel för främjande av välfärd och hälsa

Uusi hyte-kerroin on kannustin, jolla kuntia sitoutetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöhön sote-palveluiden siirtyessä hyvinvointialueille.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä painotus on vahvasti lapsissa ja nuorissa vaikka varsinkin ikäihmisten palvelut ovat myös hyvin tärkeitä ennaltaehkäisyyn kannalta. Hyte-kerroin muodostuu pitkälti kunnille lähettävistä kyselyistä ja olisikin tärkeää, että kyselyistä kävisi selkeästi ilmi yhteys hyte-kertoimeen. Pienen kunnan näkökulmasta osa määräytymisperusteista on vaikea toteuttaa ilman merkittäviä lisäresursseja. Kriteerin kannustinvaikutinta vähentää se, että lisäosana jettavan valtionosuuden määrä on suhteellisen pieni, eikä pienen kunnan näkökulmasta kattaisi lisäkustannuksia. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kansantalouden näkökulmasta on hyvin merkittävä uuden kunnan tehtävä ja tämän vuoksi sen merkitys valtionosuusjärjestelmässä pitäisi olla suurempi ja sen pitäisi paremmin huomioida myös mm. syrjäytyvät nuoret aikuiset ja ikäihmiset.

Kohdennetut liikuntaryhmät – mittari voisi huomioida myös erityisryhmille järjestetystä toiminnasta.

Osa mittareista ovat luonteeltaan sellaisia, että kunnalla on vähäiset mahdollisuudet vaikuttaa niihin. Esim. väestön elintapojen muutos on pitkälti yksilön omassa hallinnassa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosassa on painotus hyvin vahvasti lapsissa ja nuorissa sekä liikunnassa. Lapset ja nuoret ovat tärkeä kohderyhmä, mutta lisäosa pitäisi enemmän huomioida myös muut ikäryhmät sekä esim. kulttuurin vaikutus asukkaiden hyvinvoinnin edistäjänä.

5. Kuntien peruspalvelujen hintaindeksi (4 § ja 8 §:n 3 momentti) / Prisindex för kommunal basservice

Ei kommentoitavaa.

6. Verotuloihin perustuvassa valtionosuuden tasauksessa huomioon otettavat verotulot (5 § ja siirtymäsäännös 8 § 4 mom.) / Skatteinkomster som beaktas vid utjämningar av statsandelen på basis av skatteinkomsterna

Aiemmin verotuloihin perustuvassa valtionosuuksien tasauksissa on huomioitu ainoastaan kunnallisverot ja kunnan yhteisöveron tuotto. Ehdotuksen mukaan 1.1.2023 laskennassa huomioidaan 50 % laskennallisista kiinteistöveroista. Voimalaitoksista ainoastaan ydinvoimalaitokset otetaan huomioon laskennassa.

Kuntakohtaisia laskelmia ei muutoksen vaikutuksista ole saatavilla, joten muutoksen merkitystä ei pysty arvioimaan.

7. Kotikuntakorvausta koskevien tietojen toimittaminen (6 §) / Lämmande av uppgifter som gäller hemkommunsersättningen

Kotikuntakorvausten perustana olevat tiedot ovat jo muutaman vuoden hankittu KOSKI-tietovarannosta. Oppilastiedot noudetaan joulukuun 15. päivä ja laskennan viive on reilu vuosi, kun vuoden 2023 valtionosuudet perustuvat loppuvuoden 2021 tilanteeseen. Tiedot lienevät luotettavampia, kun niissä huomioidaan loppuvuoden tilanne ja mahdolliset lukukauden alun virheellisyydet on saatu korjattua.

8. Siirtolaskelmissa huomioon otettavat verotulot (7 § 2 mom.) / Skatteinkomster som ska beaktas i överföringskalkylerna

Siirtolaskelmat ehdotetaan tarkistettavan valmistuneen verotuksen mukaisten maksuunpantujen verotulojen perusteella. Tämän laskutavan pitäisi mahdollisimman hyvin huomioida laskentavuosien todellisen tilanteen ja tämän vuoksi Kristiinankaupunki kannattaa tätä laskentatapaa.

9. Takautuvien palkkaharmonisaatiokustannusten huomioon ottaminen siirtolaskelmissa (7 § 1 mom.) / Beaktande av retroaktiva löneharmoniseringskostnader i överföringskalkylerna

Asetusluonnoksessa on nostettu takautuvien palkkaharmonisaatiokustannusten vaikutus erityisasemaan. Tämä on hyvä asia ja poistaa tältä osin alueiden ja kuntalaisten eriarvoisuutta.

Ne kuntayhtymät, jotka on perustettu vapaaehtoisin perustein, asetetaan kuitenkin muilta osin eriarvoiseen asemaan. Pohjanmaalla sote-palveluiden tuottaminen siirrettiin kuntayhtymälle vuoden etuajassa ja ne erät, jotka nyt voimaannpanolaissa esitetään kirjattavaksi peruspääomaa vastaan, on alueen kunnissa kirjattu tulosta rasittavaksi. Tämä pienentää kunnille jäävää valtionosuutta pysyvästi. Siirtolaskelmissa olisi huomioitava myös muut tekijät kuin takautuvat palkkaharmonisaatiokustannukset, koska siirtolaskelmilla on pysyvä vaikutus kuntien rahoitukseen. Vapaaehtoisia kuntayhtymiä perustaneissa kunnissa kuntalaiset asetetaan eriarvoiseen asemaan, koska kuntalaiset ovat jo kertaalleen maksaneet uudistuksesta ja jatkossa maksavat sen pienentyneinä valtionosuuksina, jotka saattavat ajaa kunnat nostamaan tuloverojaan. Lisäksi esim. Pohjanmaalla lomapalkkavelka maksettiin rahassa kuntayhtymälle, joka oli merkittävä erä esim. lainanoton kannalta.

Myös investointien toteutuksessa on kuntien välillä ollut eroja, ja ne rasittavat eri tavalla eri kuntien tulosta. Lisäksi niissä kunnissa, joissa on perustettu vapaaehtoinen kuntayhtymä, on esim. irtaimen omaisuuden siirrot saatettu toteuttaa tulosta rasittavasti. Tämä asettaa alueet ja kuntalaiset eriarvoiseen asemaan.

Segervall Mila
Kristinestads stad

Mäkelä Maarit
Kristinestad stad